

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 177

Videosilla vahendusel, Tallinn

Teisipäev, 26. oktoober 2021

Algus 14.00, lõpp 14.30

Juhatajad: Siret Kotka (esimees, alates 3. päevakorrapunktist), Helmen Kütt (aseesimees)

Protokollijad: Marian Juurik (konsultant), Kaisa Karu (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Hele Everaus, Toomas Järveoja, Kert Kingo, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev

Komisjoni ametnikud: Tiina Runthal (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helgi Kundla (nõunik), Heidi Barot (nõunik)

Puudusid: Õne Pillak, Siim Pohlak ja Priit Sibul

Kutsutud: Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna juhataja Agris Koppel (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Õiguskantsleri kirja „Saatekirja nõue androloogi vastuvõtule saamiseks“ arutelu
2. Teilo Tõnn Londoni algatatud kollektiivse pöördumise "Peatame Eestis toksilisi aineid sisaldavate maskide levitamise" arutelu
3. Noorte Sotsiaaldemokraatide algatatud kollektiivse pöördumise „Noortele tasuta menstruaalvarvikud“ arutelu
4. Info ja muud küsimused

1. Õiguskantsleri kirja „Saatekirja nõue androloogi vastuvõtule saamiseks“ arutelu

Komisjon arutas vastuskirja sõnastust.

Helmen Kütt sõnas, et androloogi vastuvõtule saamiseks saatekirja nõuet on arutatud 14.09.2021, 12.10.2021, 18.10.2021ja käesoleval istungil. Õiguskantsler on välja pakkunud võimaluse kaaluda saatekirja nõudest loobumist kitsamalt, näiteks viljatusravi puudutavate murede puhul. H. Kütt avaldas arvamust, et see puudutaks eelkõige nooremaid mehi. Eakamate meeste puhul on mured seotud vähi ja muude sarnaste tervisemuredega. H. Kütt andis võimaluse komisjoni liikmetel küsimusi ja arvamusi esitada.

Hele Everaus sõnas, et toetab komisjoni sekretariaadi poolt koostatud vastuskirja algset sõnastust.

Helmen Kütt märkis, et eelnevate istungite tulemusel leidsid komisjoni liikmed, et enne saatekirja nõude kaotamist tuleks läbi viia põhjalik analüüs, et arstiabi kättesaadavus ei halveneks. Praegu pole saatekirja nõude kaotamise võimalikud mõjud teada ning seetõttu on esmalt vajalik läbi viia analüüs. H. Kütt tõi välja, et analüüsida tuleks ka saatekirja nõudest loobumist kitsamalt.

Lisaks tuleks kirjas rõhutada, et pöördumise põhjuseks võib olla asjaolu, et mehed ei lähe perearsti juurde androloogi vastuvõtuks saatekirja küsima. Samuti on piirkonniti erinev perearstide pädevus ja kättesaadavus. Mõnedes piirkondades käib perearst asendusarstina vaid kord nädalas, ent teatud terviseametes ei ole võimalik telefoni teel lahendada.

Toomas Järveoja sõnas, et probleem on üldisem, sest mehed käivadki arsti juures harva.

Helmen Kütt sõnas, et mida kergemini mehed arsti vastuvõtule pääsevad, seda parem. Andis veel kord komisjoni liikmetele võimaluse arvamust avaldada.

Komisjoni liikmed nõustusid vastuskirja sõnastusega.

2. Teilo Tõnn Londoni algatatud kollektiivse pöördumise "Peatame Eestis toksilisi aineid sisaldavate maskide levitamise" arutelu

Helmen Kütt sõnas, et komisjon peab pöördumise "Peatame Eestis toksilisi aineid sisaldavate maskide levitamise" osas kujundama seisukoha. Komisjonil on õigus toetada pöördumises tehtud ettepanekuid osaliselt või täielikult, samuti on võimalik pöördumises tehtud ettepanekud tagasi lükata. H. Kütt tuletas meelde, et pöördumine võeti Riigikogu menetlusse 06.05.2021. Pöördumises soovitakse, et Eesti keelustaks mürgised ja kopsudele ohtlikke aineid sisaldavate maskide müügi ja levitamise. Pöördujad soovivad, et toimuks maskide testimine, et teha kindlaks, et Eestis müüdivad steriilsed maskid on tervisele täiesti ohutud. Lisaks soovisid pöördujad teada, kes vastutab tervisekahjustuste ees, mida võivad tekitada maskid, kus mürgained on. Pöördumisel oli 1059 allkirja. Sotsiaalkomisjon on pöördumist arutanud 07. ja 14. juunil. Sotsiaalkomisjon pöördus Sotsiaalministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole palvega testida turul kasutusel olevaid (steriliseeritud) maske, et määrata kindlaks võimalik keemiliste ühendite sisaldus ja nende maskide ohutus ning viia haiglates läbi analüüs, saamaks ülevaadet steriliseeritud maskide mõjust tervisele. Sotsiaalkomisjon on saanud Sotsiaalministeeriumilt vastuse, kuhu ka teised ministeeriumid oma sisendi andsid. H. Kütt andis sõna Agris Koppelile andmaks ülevaade sellest, mida ministeeriumid vahepeal seoses pöördumisega arutasid.

Agris Koppel sõnas, et Sotsiaalministeerium arutas pöördumises tõstatatud probleemkohti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Terviseameti, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ja Eesti Keskkonnauuringute Keskusega. Eestis toimub turujärelevalve maskide tootjate ja turustajate üle kokkulepitud viisil. Tuletas meelde ka komisjoni poolt esitatud palve, milleks oli testida turul kasutusel olevaid maske, et määrata kindlaks võimalik keemiliste ühendite sisaldus ja nende maskide ohutus. Tõi välja, et steriliseeritud maske kasutatakse meditsiinis ja haiglasüsteemis vähe ning pigem on need kasutuses steriilsetes laboritingimustes läbi viidavates teadusuuringutes. Lisaks selgitas, et maske on kolme erinevat klassi, milleks on tüüp I, tüüp II ja tüüp IIR ning nad erinevad teineteisest eelkõige filtreerimistiheduse järgi. I tüüpi maskidel on see vähemalt 95% ja II tüüpi maskil vähemalt 98%. COVID-19 pandeemia puhkedes tõusis nõudlus maskide järele hüppeliselt ning seetõttu otsustati Euroopa Liidu tasandil lihtsustada maskide turule

lubamise nõuet, et leevendada maskide puudust. Eesti puhul tähendas see, et turustajal ei olnud kohustust teavitada meditsiiniseadmete levitamisest Terviseametit. Maskide vastavuse standarditele tagamine oli tootjapoolne kohustus. Tootjatel oli kohustus ja õigus märgistada tooted CE-märgisega juhul, kui tootja tagab vastavusdeklaratsiooni, et kõik materjalid, mida maskide tootmisel kasutatakse oleksid tavatarbijale arusaadavad. Meditsiiniseadmete turule toomisel on oluline, et sellest teavitatakse ka Terviseametit. Ta tõdes, et eelmisel aastal ei vastanud mitmed maskid nõuetele, ka need, mida riigi poolt osteti. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet osales üleeuroopalises kaitsemaskide testimise projektis, kus püüti välja selgitada, turuolukorda ning maskide vastamist nõuetele. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet leidis Eesti turult mitmeid makse, mis ei vastanud nõuetele.

Ta sõnas, et tavajärelevalves ei kontrollita maskides sisalduvaid keemilisi ühendeid. Steriilseid makse steriliseeritakse kiirgusega ning seal keemilisi aineid ei sisaldu. Kõik, mis on seotud ja võivad anda nahaärritusi, võivad olla tingitud teistest materjalidest, mitte steriliseerimisest. Eesti Keskkonnauuringute Keskus saab määrata erinevate materjalide keemilist koostist. Seni on nad testinud maske ning teinud nii osakeste filtri läbitungimise määramist, bakteriaalse filtreerimise efektiivsuse määramist, hingamistakistuse ja mikrobioloogiline puhtuse määramist, aga ka pritsmekindluse määramist. Eesti Keskkonnauuringute Keskusest ei ole seni isikukaitsevahendite, sh maskide, keemilisi analüüse tellitud. Ekspertide sõnul ei ole ka teada, et Euroopa Liidus üldiselt maskide puhul selliseid keemiliste ühendite analüüse tehakse.

Seejärel andis ülevaate komisjoni teisest palvest, milleks oli viia haiglates läbi analüüs, saamaks ülevaadet steriliseeritud maskide mõjust tervisele. A. Koppel sõnas, et tagasisides toodi välja, et COVID-19 pandeemia alguses hangitud maskidega esines probleeme, kuid praeguseks on tavapärased tarneahelad taastunud ning haiglate tagasiside põhjal hetkel probleeme maskide kvaliteedi osas ei esine. Terviseamet on osalenud riigihangete läbiviimisel ning hinnanud pakutavate maskide nõuetele vastavust. Täna on järelevalvemehhanismid toimivad ning puudub otsene vajadus ja ressurss laiapõhjalise analüüsi läbiviimiseks. Ta märkis, et Terviseamet soovis 2020. aasta sügisel alatada turujärelevalve projekti. Turujärelevalve projekti hinnanguline eelarvevajadus oli 160 000 eurot, kuid taotlust nende lisavahendite eraldamiseks Vabariigi Valitsus ei rahuldanud. Terviseamet ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on oma kodulehekülgedel välja toonud, et kui inimestel on toodete ja isikukaitsevahendite kasutamisega probleeme, siis võetakse olukord menetlusse ja selgitatakse välja asjaolud.

Helmen Kütt tänas ülevaate eest. Ta meenutas, et eelmisel aastal oli probleem ka see, et apteekides müüdi vale märgistusega maske, mis ei vastanud sellele maski tüübile. Olukord sai lahendatud ning apteek pidi maskid välja vahetama. Seejärel andis võimaluse komisjoni liikmetele küsimusteks ja arvamusteks.

Kuna komisjoni liikmetel täiendavaid küsimusi ei tekkinud, otsustati eelnevalt välja toodud selgete seisukohtade põhjal pöördumises tehtud ettepanekuid mitte toetada.

Otsustati:

2.1. Mitte toetada pöördumises tehtud ettepanekuid (konsensus: Hele Everaus, Toomas Järveoja, Kert Kingo, Siret Kotka, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

3. Noorte Sotsiaaldemokraatide algatatud kollektiivse pöördumise „Noortele tasuta menstruaaltarvikud“ arutelu

Siret Kotka tuletas meelde pöördumises välja toodud ettepanekuid. Pöördumises tehti ettepanek alandada tampoonide ja hügieenisidemete käibemaksu 9%-le; astuda samme, et tagada tasuta menstruaalhügieenivahendite kättesaadavus koolide tualettruumides, rahvamajades, raamatukogusdes, apteekides ja avalikes ruumides; toetada programme, mis võitlevad menstruaatsiooniga seotud rahapuudusega ning toetada diskussiooni ja

kodanikuharidust menstruatsiooni ja seksuaaltervise teemadel. Komisjonil on õigus toetada pöördumises tehtud ettepanekuid osaliselt või täielikult, samuti on võimalik pöördumises tehtud ettepanekud tagasi lükata.

Ta avaldas arvamust et vaid käibemaksumäära alandamine 9%-le menstruaaltarvikute kättesaadavuse probleemi ei lahenda. Vähendatud tampoonide ja hügieenisidemete käibemaksumäär ei mõjuta sageli toote lõpphinda üksiktarbijale ning seetõttu on see meede ebaefektiivne toote kättesaadavamaks tegemisel. Läbi maksusüsteemi toote soodustamine tähendab seda, et soodustust saavad ka need, kes seda ei vaja ning seetõttu tuleks kaaluda teisi alternatiive. Tegu on mitmekülgsema probleemiga, mis on seotud ka perede majandusliku olukorraga. Mis puudutab väidet, et Eestis eksisteerib menstruatsioonist tingitud vaesus ning menstruatsiooniga seotud rahapuudus, siis probleemi lahendamisel on oluline vaadata seda tervikuna. Kohalikel omavalitsustel ja koolidel on paremad võimalused aidata abivajajaid, sest nemad on inimestele lähemal.

S. Kotka andis võimaluse komisjoni liikmetele arvamuse avaldamiseks.

Kert Kingo nõustus esimehega.

Siret Kotka sõnas, et tõstatatud probleemi tuleks lahendada teisiti.

Viktor Vassiljev märkis, et riigis on ka Noorte Seksuaaltervise Kabinetid, kuhu on võimalik pöörduda kuni ja kaasaarvatud 26-aastastel ning sealt saab tasuta menstruaaltarvikuid ja ka infot seksuaaltervise teemadel.

Siret Kotka nõustus, et noored saavad pöörduda ka noortekabinetti, ent nendele tuleks teha rohkem reklaami, et noored oleksid teadlikumad sellest võimalusest.

Otsustati:

3.1. Mitte toetada pöördumises tehtud ettepanekuid (konsensus: Hele Everaus, Toomas Järveoja, Kert Kingo, Siret Kotka, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

4. Info ja muud küsimused

Komisjon võtab tulevikus päevakorda arutelu, milles keskendutakse COVID-19 tingimustes arstiabi kättesaadavuse parandamisele läbi plaanilise ravi jätkumise nii riigi kui ka erasektori haiglates.

(allkirjastatud digitaalselt)
Siret Kotka
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Helmen Kütt
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Marian Juurik
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Kaisa Karu
protokollija